

OPLEIDEN IN DE BEROEPSPRAKTIJK

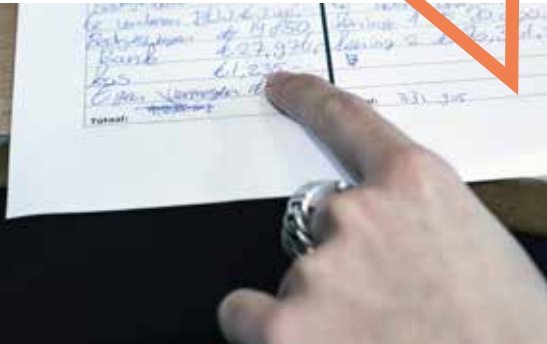

ZUIDOOST-BRABANT

Samen opleiden voor, in en met de beroepspraktijk

Joost Bellemakers: "Gamification heeft de toekomst"

Het leeratelier: typisch AOS Zuidoost-Brabant

LEESWIJZER

1

De beoogde leerresultaten passen bij het niveau en de oriëntatie van de opleiding en zijn afgestemd op de verwachtingen van het beroepenveld en het vakgebied en op internationale eisen.

2

Het programma, de onderwijsleeromgeving en de kwaliteit van het docententeam maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde leerresultaten te realiseren.

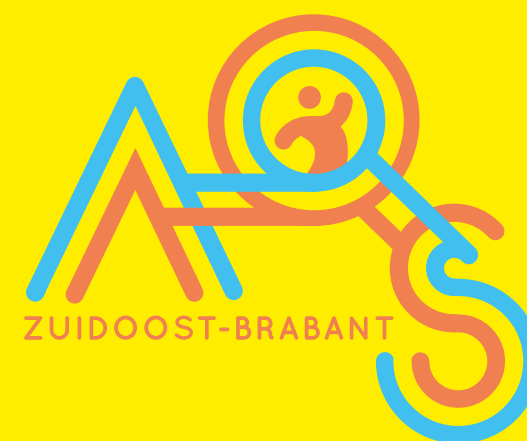
3

De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing.

4

De aspirant-opleidingsschool wordt periodiek geëvalueerd, mede aan de hand van toetsbare streefdoelen. De uitkomsten van deze evaluatie vormen de basis voor aantoonbare verbetermaatregelen die bijdragen aan de realisatie van de streefdoelen. Bij de interne kwaliteitszorg zijn medewerkers, studenten, alumni en het afnemende beroepenveld van de lerarenopleiding actief betrokken.

Samen opleiden voor, in en met de beroepspraktijk

Aniek van Enkevort, 3e jaar Fontys, Nederlands

Mijn werkplekbegeleider kent de theorie

“Eigenlijk is het zo dat de ervaring van mijn wpb me soms terugstuurt naar de theorie. Ze ziet hoe ik met kleine ingrepen grote veranderingen teweeg zou kunnen brengen en adviseert me dan daar nog eens theoretisch in te duiken.”

Dennis Dijkstra, 3e jaar FLOT, maatschappijleer

Tweerichtingsverkeer

“Mijn werkplekbegeleider leert ook van mij. Staat open voor frisse blik. Daardoor voel ik me serieus genomen als collega. Als ik tijdens oudergesprekken observeer, gebruikt de wpb de resultaten daarvan. Is goed voor mijn zelfvertrouwen.”

VOORWOORD

Als ik aan tafel zit met de scholen en instituten die samen de AOS ZOB vormen, ervaar ik de diversiteit die scholen en instituten in brengen in ons partnerschap als een groot goed. In het opleidingsproces blijkt de diversiteit van onze partners rijke mogelijkheden te bieden. De partners benutten elkaars krachten en kwaliteiten om nieuwe pedagogisch-didactische inzichten te vertalen in de onderwijs- en opleidingspraktijk.

Een mooi praktijkvoorbeeld hiervan is het onderzoek naar Diep leren, uitgevoerd door Maaïke Koopman samen met leraren op zes scholen van de AOS ZOB (pure.tue.nl/ws/portal-files/portal/76093257/NRO_praktijk_boek_Diep_Leren_opgemaakt_def.pdf). Bovendien delen de partners, hun docenten en studenten ook hun specifieke kennis over het leren van leerlingen. En ze geven al samenwerkend de opleiding van leraren vorm. De diverse ervaringen en inzichten geven praktische handvatten om studenten tot professionals op te leiden. Dat zijn docenten die de kennis, de vaardigheden en de houding hebben om leerlingen het juiste onderwijs te bieden en hen te begeleiden. Zij stellen het belang van de leerling voorop en kunnen integere beslissingen nemen wanneer dat vereist is. Zij verbinden hun ervaringen aan de nieuwste ontwikkelingen, leren

gestructureerd van eigen ervaringen en leveren een substantiële bijdrage aan de ontwikkeling van het vak en van (toekomstige) vakgenoten.

De AOS ZOB stelt hoge eisen aan de flexibiliteit en het lerend vermogen van de toekomstige docent. Dat kan ook in een omgeving die alle typen onderwijs vertegenwoordigt. Studenten maken kennis met het technasium, leerpleinen, klassiek onderwijs en zo verder. Hoe divers de onderwijstypen ook zijn, steeds staan drie processen centraal: **samen opleiden, samen ontwikkelen en samen onderzoeken**. Studenten leren van, met en door elkaar. Ook de andere professionals leren van de intensieve samenwerking binnen het netwerk van de AOS ZOB. En van andere partners binnen de brainport regio. Logisch, want uiteindelijk leiden we leraren op die naar verwachting voor het overgrote deel zullen functioneren in een dynamische en steeds veranderende samenleving. In dit magazine geven we een beeld van de AOS ZOB. We laten graag ook onze studenten aan het woord. Tenslotte draait samen opleiden in de opleidingschool om hen.

We wensen u veel leesgenoegen.

Irma van Nieuwenhuijsen,
penvoerder
AOS Zuidoost-Brabant

Alles draait om leren

Leren staat centraal bij AOS Zuidoost-Brabant. Het leren van de leerlingen, van de aanstaande leraren en van de leraren die als professionals bij het leren van leerlingen en aankomende leraren betrokken zijn. Zie ook Bijlage I, het Opleidingsplan. Leerlingen leggen een fundament voor hun verdere stappen in de complexe en diverse

samenleving door kennis te vergaren en vaardigheden te ontwikkelen. Het leren stimuleert hun individuele ontwikkeling en hun ontwikkeling tot medemens. Dit gebeurt in relatie met en ten behoeve van hun leef- en leeromgeving. Voor (aankomende) leraren is die leer- en leefomgeving een belangrijke bron. In hun doorlopende ontwikkeling als

onderwijsprofessionals moeten ze hun kennis en vaardigheden voortdurend kunnen actualiseren en wendbaar inzetten voor de klas.

Samen zijn, samen leren, samen dingen ondernemen en beleven, samen groeien.

Veilig, open, toegankelijk pedagogisch klimaat

Het pedagogisch klimaat van de scholen van het netwerk van AOS ZOB is veilig, toegankelijk en open. Dat geldt voor leerlingen, studenten en medewerkers. Studenten zijn volwaardige collega's in opleiding en krijgen alle ruimte om zich te ontwikkelen.

Netwerkorganisatie

AOS ZOB is een lerende netwerkorganisatie waarbinnen de afzonderlijke scholen zich profileren als leergemeenschappen. Hierbinnen gaat het om samen zijn, samen leren, samen dingen ondernemen en beleven, samen groeien. AOS ZOB organiseert en faciliteert ontmoetingen en bijeenkomsten, onderzoeksplaatsen, thema- en werksessies, studiemiddagen. Zo stimuleert het netwerk het leren van alle deelnemers.

Peter Krist, RDA Master, Geschiedenis

Steun op weg naar resultaat

"Het leerprogramma was voor mij wel wat passen en meten met een baan van 0,9 naast mijn studie. Ik heb het (tempo van) het programma aan mogen passen aan mijn omstandigheden en heb alles kunnen doen wat ik wilde doen. Daar ben ik door de school en mijn collega's ook bij gesteund (bijv. door te kijken waar bepaalde dingen goed bij het huidige programma zouden passen)."

Joost Bellemakers, 4e jaars, Engels

Gamification heeft de toekomst

"Om eerlijk te zijn, leek het VMBO me niets voor mij. Sinds ik stageloopt op het VMBO ben ik echter volkomen om. Ik wil lesgeven op het VMBO. What you see is what you get. Een van de mooiste ontdekkingen was, dat de leerlingen op het Hub van Doorne in de praktijklessen gewoon met hun hobby bezig zijn. Dan hoeven ze niet gemotiveerd te worden. Ze leren door iets te doen wat ze leuk vinden. Dat is nu het onderwerp van mijn onderzoek: spelenderwijs leren. Ik geloof beslist dat het onderwijs een stap kan zetten met gamification. Aanhaken bij de leerling en hem/haar zo vooruit helpen.

Dat laatste is natuurlijk het doel van elke leraar. AOS ZOB stimuleert het denken over vernieuwen. Heb je ideeën, dan worden ze bevestigd en krijg je aanmoediging om ze toe te passen. De begeleiding in de praktijk is sowieso goed. Ik heb zeer capabele werkplekbegeleiders die zich in mij verdiepen om te zien hoe ze me moeten sturen. Zij weten dat ik meer een doener dan een denker ben. Een keer mijn hoofd stoten is een goede leerschool. Natuurlijk wil ik de theorie ook kennen, maar met de wpb bekijk ik elke week hoe ik al doende weer een trapje hoger kan komen."

Gamification betekent dat gamedenken en gametechnieken in niet-game omgevingen worden toegepast. In het onderwijs gebruik je spelelementen om leerlingen te motiveren en hun ervaring te verrijken. In 2015 gameden 33 procent van de basisschoolleerlingen en 27 procent van de 12 tot en met 16 jarige leerlingen in het voortgezet onderwijs dagelijks (www.nji.nl/nl/Databank/Cijfers-over-Jeugd-en-Opvoeding/Peilstationsonderzoek-scholieren-2011).

Maatwerk

Vanuit het besef dat iedereen ertoe doet, spannen de scholen zich in om leerlingen en studenten maatwerk te bieden. Dat is zichtbaar in het in het onderwijsaanbod, de inrichting hiervan en

in begeleiding en ondersteuning. Binnen AOS ZOB zijn alle onderwijstypen van voortgezet onderwijs aanwezig en is er een grote diversiteit aan onderwijsvormen. Centrale drijfveer: de talenten van alle leerlingen tot ontplooiing laten

komen. Dat gebeurt bijvoorbeeld door gepersonaliseerde leertrajecten, keuzewerktijd, natuurlijk leren, praktijkleren, cultuurprofiel, sportprofiel, internationalisering.

Max Schepers, in 1e jaar FLOT, biologie

Je ontdekt nog eens wat

“Binnen AOS ZOB ontmoet ik studenten en docenten van allerlei scholen. En ik zie verschillende onderwijstypen. Neem Were Di drie: een aanrader voor iedereen die meer wil weten over Open leren. Elk schooltype en iedere collega brengt kennis en inzichten mee. Die delen, overdenken, meenemen, daar leer ik enorm veel van.”

Leren is gericht op de toekomst.

Door middel van een veelkleurig palet aan vormende activiteiten (stages, contacten met het bedrijfsleven, excursies, projecten, uitwisselingen, sportieve en culturele activiteiten) leren leerlingen ook veel buiten het schoolgebouw.

Deze diversiteit op het gebied van binnenschools en buitenschools leren vormt voor de studenten de gevarieerde leercontext voor hun persoonlijke ontwikkeling tot leraar. Ze doen daaraan mee en dragen er zelf ook aan bij.

Bram Smits, 3e leerjaar, Engels

Groot voorstander van differentiatie

“In mijn eerste echte stage merkte ik snel dat het niet werkt om alle leerlingen op dezelfde manier te benaderen. Daarom heb ik ervoor gekozen om het thema differentiatie uit te diepen. Wat is het, wat zijn de mogelijkheden, wat brengt het. Consequent gedifferentieerd onderwijs aanbieden aan elke individuele leerling is moeilijk, maar in mijn visie wel noodzakelijk.

Geweldig dat er ruimte is om dat grondig te onderzoeken. Mijn schoolopleider heeft namen van enkele experts genoemd, een ervan heb ik al geïnterviewd. En ik heb formatieve toetsen afgenomen om een soort nulmeting te hebben. Zo leren mijn collega-studenten en ik steeds beter anticiperen op al die verschillende leerlingen. Je zou kunnen zeggen dat ik onderwijs op maat aangeboden krijg, om maatwerkonderwijs aan te kunnen bieden.”

AOS ZOB is een authentieke context waarin drie hoofdzaken spelen:

- **Leren van en met elkaar**
- **Ontwikkelingsgericht opleiden en professionaliseren**
- **De onderzoekende houding en onderzoekend handelen.**

Het beroep van de leraar binnen AOS ZOB

De scholen binnen AOS ZOB vragen om leraren die leerlingen weten te inspireren en stimuleren. Die het leren en de ontwikkeling van de leerlingen kunnen

ondersteunen. Daarom leidt AOS ZOB brede professionals op die leren en werken vanuit een onderzoekende en ontwikkelingsgerichte houding. Zij zijn en blijven vakinhoudelijk, vakdidactisch

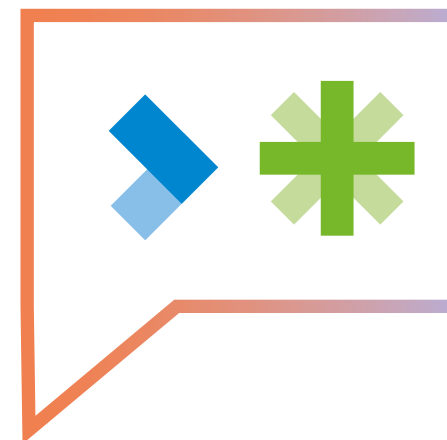
en pedagogisch bekwaam, dragen bij aan onderwijsontwikkeling en onderwijsontwerp en werken samen met diverse betrokkenen van binnen en buiten de school.

Johan van Schaik, minor RDA, biologie

Voortdurend stappen zetten

“Op de universiteit heb ik de theorie van het lesgeven gekregen. Interessant. Maar de praktijk is het echte werk. Je kunt dingen goed doen en denken dat je er al bent. Of fouten maken en denken dat je nooit een goede docent kunt worden. AOS waakt voor beide. Doordat ik steeds moet aangeven wat mijn doelen zijn, wat ik heb gedaan en wat ik leer, ontwikkel ik me geleidelijk tot een volwassen docent. Met de werkplekbegeleider en de schoolopleider is er overleg over de fouten die ik maak en over de dingen die goed gaan. Over mijn aanpak en over alternatieven.

Ik krijg complimenten en de suggestie om het mezelf wat moeilijker te maken. Of om uit mijn comfortzone te stappen en werkvormen te kiezen die ik nog niet geprobeerd heb. De focus ligt op mijn ontwikkeling tot docent. Daarnaast is er volop aandacht voor wie ik ben. Zo ga ik samen met mijn begeleiders op zoek naar manieren van lesgeven die heel goed aansluiten bij mijn persoonlijkheid. Deze tips en suggesties kunnen me echt verder brengen, omdat er rekening gehouden wordt met de persoon die ik ben.”

Samen opleiden voor, in en met de beroepspraktijk

AOS ZOB biedt studenten een breed palet aan van leeractiviteiten die aansluiten bij het beroepsprofiel. Het leren van het beroep gebeurt zoveel mogelijk in de authentieke context van de scholen en de schoolomgeving. Hier ontmoeten de studenten leerlingen, professionals

en experts en zijn ze opgenomen in de beroepspraktijk. Zo ervaren ze aan den lijve wat belangrijk is in hun professionele ontwikkeling. In het stagewerkplan beschrijft de student zijn persoonlijke leerdoelen in relatie tot zijn professionele ontwikkeling. De beoogde leeropbrengsten van de betreffende opleiding zijn

bepalend voor de te stellen leerdoelen. De student beschrijft via welke activiteiten hij deze leerdoelen wil gaan bereiken en welke vormen van ondersteuning hij daarbij nodig heeft. Dialoog en interactie met professionals en collega's in opleiding maken daar deel van uit.

Max Schepers, biologie
Stagewerkplan is praktisch handvat

“Het eerste jaar liep ik een oriënterende stage. Dan is het stagewerkplan wel super. Ik beschrijf wat mijn kwaliteiten zijn, waar ik nog aan wil/moet werken, waarom en hoe. De competentiekaart is daarbij een heldere hulp. Het stagewerkplan overleg ik met de werkplekbegeleider.

Ook de instituuts- en de schoolopleider geven zinnige feedback. De wpb ziet mijn lessen elke week en de IO en SO minimaal tweemaal per jaar. Uiteraard bespreken zij hun bevindingen met mij. Zo is er permanent reflectie op wat ik wil, wat ik doe, en waar de overeenkomsten en verschillen zitten. Ik weet tijdens de stage altijd waar ik sta en waar ik naartoe moet. Doordat mijn opvattingen en daden als het ware constant getoetst worden, heb ik snel stappen kunnen zetten. Het toetsen kan met hulp van een systeem. Het ABC-, het SMART-, het STAR-model, ik heb ze allemaal behandeld. Zelf vind ik het echter het prettigst om mondeling te evalueren.”

Groepsbijeenkomsten

Binnen AOS ZOB worden groepsbijeenkomsten georganiseerd. Het betreft themabijeenkomsten (bijvoorbeeld m.b.t. groepsdynamiek, interactiestijlen, docentrollen), werkbijeenkomsten, o.a. in de onderzoeksplaats en inspiratiebijeenkomsten. Soms vinden deze activiteiten op de eigen school plaats, soms in een cluster van scholen, dan weer AOS-breed of AOS-overstijgend. Dit doen we om in diverse contexten en door middel van de inbreng vanuit verschillende experts uit de scholen het leren van en met elkaar extra impulsen te geven en het perspectief te verbreden.

Koppeling theorie praktijk

Het is belangrijk dat studenten hun handelen in de praktijk kunnen funderen en kunnen expliciteren waarom ze doen wat ze doen. In AOS ZOB sluiten we daarom aan en bouwen we voort op theoretische bronnen die door de opleidingen worden aangereikt.

Het programma voor de studenten is beschreven in studiewijzers, waarin ook de beoordelingscriteria en de handelwijze rond beoordelen is opgenomen. De instroomkwalificaties voor de opleidingsroutes binnen AOS ZOB vallen samen met die van het opleidingsinstituut waar de student is ingeschreven. Vrijstellingen (o.a. op basis van EVC) worden eventueel door de examencommissie van het opleidingsinstituut verleend.

De instroomkwalificaties voor de opleidingsroutes binnen AOS ZOB vallen samen met die van het opleidingsinstituut waar de student is ingeschreven.

Aniek van Enckevort, Nederlands
Eerst theorie, dan koppelen aan de praktijk

"Mijn theoretische bagage: vanaf 1e jaar permanent Algemene Professionele Vorming (APV). Ik werk nu aan APV 12, APV blijft terugkomen. Ik sla stof gelukkig gemakkelijk op. Ik heb inmiddels geleerd de theorie te koppelen aan de praktijk. Dat slijpt APV er ook in."

Johan van Schaik,
minor RDA, biologie,
3e jaar

Blijven onderzoeken wat de beste aanpak is

"Hoe pak je als docent een onderwerp het beste aan? Vooropgesteld: de beste aanpak heeft verschillende kanten. Allereerst moeten de leerlingen in de klas zich veilig voelen. Daarnaast moet je de juiste werkvorm kiezen. En je moet voorbereid zijn op onverwachte situaties. Standaardoplossingen zijn er niet, maar je kunt je wel voorbereiden. Daarom krijgen we veel 'stel dat...' opdrachten. Ik begin met me in te leven en voor mezelf een oplossingsrichting te schetsen. Daarna begin ik met literatuuronderzoek. Welke mogelijkheden zijn er, sluit er iets aan op mijn eigen keuze, zijn er betere alternatieven? Alles wat me onduidelijk is - vakdidactisch, pedagogisch of professioneel - bespreek ik met de werkplekbegeleider en/of de instituutopleider en/of de schoolopleider.

Uiteindelijk moet ik het in de praktijk waarmaken. Als ik voor de klas sta, merk ik dat de praktijk de theorie vaak inhaalt. Door dat te overdenken en te bespreken, kan ik theorie en praktijk wel steeds beter combineren. Zodra daar min of meer evenwicht in is, ben ik echt klaar om te gaan doceren, denk ik."

Het leeratelier: typisch AOS Zuidooost-Brabant

Werkwijze leeratelier

Vier leraren afkomstig van vier verschillende scholen uit AOS Zuidooost-Brabant werken wekelijks samen met bachelorstudenten uit de afstudeerfase en masterstudenten van de eenjarige universitaire lerarenopleidingen. De groep komt elke week op een vast tijdstip samen. Tijdens hun leerroute doen de studenten (en ook de leraren) in het Leeratelier vijf stations aan: het pedagogische, het vakinhoudelijke en vakdidactische, het ontwerpende, het onderzoeksmatige en dat van de professionele identiteitsontwikkeling. Hoe de route daadwerkelijk loopt, bepaalt de individuele deelnemer samen met de anderen uit het atelier.

Myrthe Vos, Leeratelier RDA 2017-2018

LEERATELIER IS VERRIJKING VAN DOCENTENOPLEIDING

“In het leeratelier heb ik kennis gemaakt met Kunskapsskolan. Dat is een vernieuwend Zweeds onderwijsconcept waarin gepersonaliseerd leren centraal staat. Het vraagt meer flexibiliteit van de docent en geeft meer eigenaarschap aan de leerling. Het is een van de nieuwe concepten die we besproken hebben. Het Leeratelier nodigt alle deelnemers uit om permanent te onderzoeken. Wat is goed, wat kan beter, welke nieuwe perspectieven zijn er, hebben die al resultaten opgeleverd? Je krijgt informatie, er zijn workshops, inspiratiedagen. Docenten en studenten wisselen ervaringen uit, tips en enthousiasme. Alle deelnemers worden er beter van, en daarmee ook het onderwijs.”

Nadie Janssen,
sinds 2018
docent Nederlands aan het
Van Maerlant-
lyceum

die leerlingen überhaupt in toom kon houden. In de feedback gebruikte ik vaak de metafoer van de tafel. Ik had het gevoel een visie te moeten geven over de hele tafel (het onderwijs), terwijl ik de poten (mijn lespraktijk) nog nauwelijks bestudeerd had.

Maar misschien heeft dit begin me juist wel geprikkeld. Je ziet hoeveel er gaande is op andere scholen, bij andere vakken en daarmee krijg je een bredere kijk op het onderwijs.

‘Proeven’ van verschillende scholen

“Zeker de eerste maanden van het leeratelier was er een grote discrepantie tussen mijn leervragen en die van de docenten. Ik wilde graag weten hoe ik mijn drie havo in godsnaam stil kon krijgen, terwijl zij zich afvroegen hoe ze binnen hun lessen het beste konden differentiëren. Ik was allang blij als ik

de ateliers me een inkijkje gegeven in diverse scholen. Je hoort verhalen over innovatieprojecten op verschillende scholen en krijgt de kans om die scholen ook te bezoeken. Hierdoor krijg je een breder beeld van het onderwijs.

Dit is zeker in mijn geval van grote toegevoegde waarde geweest. Ik heb in één jaar tijd mijn eerste- en tweedegraadsbevoegdheid gehaald, waarbij ik dus slechts op één school praktijkervaring heb opgedaan. Zonder het leeratelier had ik voornamelijk het Van Maerlantlyceum van binnen gezien. Nu heb ik ook kunnen ‘proeven’ van andere scholen.”

Inkijk andere scholen

“De grootste toegevoegde waarde van het leeratelier is dat het een beeld geeft van wat andere scholen en docenten bezighoudt. Waar lopen zij tegenaan? Daarnaast hebben

In 332 seconden een praktische inkijk in het leeratelier: www.scriptonderzoek.nl/scriptonderzoek/a1273_Een-inkijkje-in-het-leeratelier

Het leeratelier is een concreet resultaat van de samenwerking tussen de partners in AOS ZOB:

de eerstegraads lerarenopleidingen van de Radboud Universiteit, Tilburg University en de Technische Universiteit Eindhoven werken samen met Ons Middelbaar Onderwijs. Met ingang van dit studiejaar nemen ook FLOT-studenten

die in de eindfase zitten deel aan het leeratelier. Het accent ligt op consequent denken en handelen vanuit het leerperspectief van de leerling.

In het Leeratelier zijn de eigen leervragen van de deelnemers leidend. Zij benaderen die leervragen onderzoekend. Ze bestuderen literatuur en raadplegen

deskundigen uit verschillende vakgebieden. Hebben contact met andere sectoren zoals het bedrijfsleven, de kunstwereld en de wetenschap. Leren gaat dus over de grenzen van de scholen, de instituten en de opleidingsschool heen.

Begeleiding en begeleiders

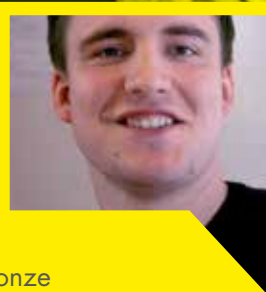
Samen opleiden is ook samen begeleiden. Er zijn verschillende personen (met verschillende rollen en taken) betrokken bij het opleiden en begeleiden van de studenten. In het opleidings-

plan zijn hun rollen beschreven. Deze rolverdeling wordt met de studenten ook doorgenomen bij aanvang van hun traject in de school.

Dennis Dijkstra, maatschappijleer

Lerende dialoog

"Mijn medestudenten en ik zijn voortdurend in gesprek over onze bevindingen. We verduidelijken onze opvattingen en daden, versterken elkaar, verbeteren elkaar. Dezelfde gesprekken heb ik met de wpb. De lerende dialoog voeren we elke dag."

Werkplekbegeleiders

Het accent van de persoonlijke begeleiding ligt bij de werkplekbegeleiders (wpb's). Die maken de studenten het meest van nabij mee. De wpb's benaderen hun studenten ontwikkelingsgericht. Door middel van de lerende dialoog stimuleren zij hen tot onderzoekende houding en tot systematisch reflecteren.

De wpb's brengen de studenten in contact met de diverse leermogelijkheden in de school en fungeren zelf als rolmodel. Samen met de school- en instituutsopleider moedigen ze de student aan om door middel van reflectie de leereffecten te formuleren en de verbinding te leggen tussen theorie en praktijk.

Professionaliseringsmodules

Wpb's worden op hun rol voorbereid door middel van professionaliseringsmodules en door de begeleiding door het opleidingsteam (school- en instituutsoleiders). De scholen spannen zich ervoor in dat er voor alle vakken gecertificeerde werkplekbegeleiders zijn.

Max Scheepers,
biologie

'Je probeert veel uit'

"Dat was een mooi compliment van mijn stagebegeleider. Inderdaad heb ik veel werkvormen uitgeprobeerd. Mijn opleiding, de literatuur en internet bieden eindeloos veel mogelijkheden aan. Ik selecteer door per onderwerp verschillende opties naast elkaar te zetten. Daarna maak ik een keuze op basis van drie criteria. Wat is veel gebruikt, wat is nieuw en waar zie ik het meest in? Na afloop van de les evalueer ik met de stagebegeleider. Was deze werkvorm de goede keuze voor deze stof, waren er betere opties, heb ik de leerdoelen gerealiseerd? Zo ontdek ik langzaam maar zeker welke docent ik wil zijn en vul ik mijn rugzak met ervaringen.

De scholen waar je stageloopt en de docenten van die scholen zijn ook een geweldige inspiratiebron. Elke docent heeft een andere pedagogisch-didactische aanpak. Hier zie je een video in de les opduiken, daar is de dialoog leidend, soms is de presentatie bijna een performance. Ik kijk, denk mee, ben kritisch, overleg. En vooral: ik leer hoe je dingen oplost. Daarbij heeft het geholpen dat de werkplekbegeleiders altijd eengoed gevoel hadden voor wie ik ben en voor wie ik als docent kan zijn. Hun eerste doel is mij helpen me te ontwikkelen tot een goede docent."

School- en instituutsoleiders

School- en instituutsoleiders opereren in de tweede lijn van de begeleiding. Zij leiden en begeleiden de groeps- en intervisiebijeenkomsten. Dit gebeurt op schoolniveau en schooloverstijgend in de zogenoemde clusters. Zij voeren de evaluatiegesprekken met de studenten. Als team ontwerpen zij de leerarrangementen voor studenten en voeren deze ook uit.

Door de gemengde samenstelling van het team wordt er optimaal gebruikt gemaakt van eenieders expertise en is er sprake van samenwerking die gebaseerd is op gelijkwaardigheid. Een aantal school- en instituutsoleiders bereidt zich voor op de registratie tot lerarenopleider. De school- en instituutsoleiders worden binnen AOS ZOB specifiek opgeleid voor hun rol.

Lotte Kuijpers, 4e jaar Fontys, Nederlands

In de onderzoekswerkplaats ga je echt de diepte in

In september begon zij in de onderzoekswerkplaats. "We moeten twee stevige onderzoeken doen. Ik heb gekozen voor een onderzoek naar gedifferentieerd leren en een onderzoek naar Positive Behaviour Support. Het ene onderzoek is vooral gericht op mijn pedagogisch handelen en bij het andere onderzoek maak ik een vakdidactisch ontwerp. Door deze onderzoeken kan ik me verder ontwikkelen als docent. In de onderzoekswerkplaats komen we elke week bij elkaar met medestudenten en docenten om te werken aan onderzoek. Daarnaast komen we elke twee/drie weken met studenten bij elkaar, onder begeleiding van een

docent van Fontys. We bezoeken dan steeds een andere AOS-school waar we beginnen met een rondleiding door een student die daar lesgeeft. Daardoor krijgen we een goede indruk van verschillende onderwijstypen en de didactische aanpak. Voor beide bijeenkomsten geldt dat het vooral van en met elkaar leren is. Je deelt ervaringen en inzichten, houdt opvattingen tegen het licht, helpt elkaar verder als nodig is. In de eerste drie jaren hebben we de basis gelegd voor het leraarschap. In ons afstudeerjaar gaan we echt de diepte in."

Elke AOS-school heeft een onderzoekswerkplaats. Studenten en docenten onderzoeken er met de onderzoekscoördinator hoe zij het onderwijs kunnen verbeteren.

Max Scheepers, biologie

Grote betrokkenheid begeleiders

"Toch wel bijzonder. Ik zie de school- en instituutsoleiders elke week binnen AOS. Ze zijn altijd toegankelijk, weten wat ik doe en acteren snel, op welke vraag ik ook stel. En ik ben echt niet de enige student die ze begeleiden. Chapeau."

De leer- opbrengsten

Het **opleidingsteam werkt intensief samen in de ontwerp-, de uitvoerings- en beoordelingsfase.**

Daardoor zijn de beoogde leeropbreng-

sten en daarmee ook de beoordelingscriteria helder. De werkplekbegeleider, de onderzoeksbegeleider, de school- en instituutsopleider volgen elk vanuit hun eigen rol de voortgang van de studenten.

Zij geven ontwikkelingsgerichte feedback. Dit past goed bij de op groei gerichte benadering van AOS ZOB.

Peter Krist, RDA master, geschiedenis

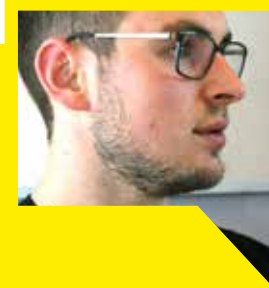
De theorie maakt me 'n betere docent

"In mijn eerste jaar hier stapten we over op een digitale methode. Goede zet, vond ik, want modern. Nu leer ik waarom deze digitale methode is opgezet als zij is. Dankzij de theorie doorzie ik de methode en de doelen erachter, waardoor ik de methode beter kan inzetten. De theorie heeft me dus een betere docent gemaakt. En dat is maar een voorbeeld. Ik ervaar dat de leerresultaten goed passen bij het niveau van de opleiding en bij wat het beroepenveld verwacht. Ze zijn zeker ook afgestemd op het vakgebied. De vakdidacticus in Nijmegen is een voorloper binnen het vakgebied en kon dus goed aansluiten bij de meest recente ontwikkelingen. Daarbij hebben we ook kennis gemaakt met wat er internationaal gebeurt."

Per leerdoel zijn criteria opgenomen die zijn afgeleid van de bekwaamheidseisen

In het **opleidingsplan is vastgelegd dat de opleiding waar de student is ingeschreven, leidend is voor de summatieve beoordeling (Bijlage 1, Opleidingsplan, p. 17).** Vanuit de lerarenopleiding wordt de student ingelicht over de voor hem geldende onderwijs- en examenregelingen. De examencommissies van het opleidingsinstituut waar de student is ingeschreven, is eindverantwoordelijk voor beoordeling en toetsing. Zij wijst de examinatoren aan die verantwoordelijk zijn voor de beoordeling.

De beoordeling vindt plaats aan de hand van woordrapporten en rubrics. Per leerdoel zijn criteria opgenomen die zijn afgeleid van de bekwaamheidseisen. In de praktijk van AOS ZOB zijn bij de beoordeling naast de instituutsopleider ook de schoolopleider en de werkplekbegeleider (en eventueel ook de onderzoekscoördinator in zijn rol als onderzoeksbegeleider) betrokken. Zij geven hun visie op de ontwikkeling en het niveau van de student. Deze visie wordt meegenomen in het eindoordeel.

Max Schepers, biologie

Je werkt naar doelen toe

"Als je niet weet wat je te doen staat, heb je niet opgelet. Er is helder in beeld gebracht welke competenties je moet bezitten en hoe je die per jaar verder opbouwt. Je kunt dus zelf goed in de gaten houden waar je staat en wat je nog te doen hebt. Met je wpb bespreek je waar je aan wilt werken, waarom en hoe."

De instituutsopleider, de schoolopleider en de werkplekbegeleider geven feedback op basis van jouw praktijk. Er is dus reflectie door anderen, naast een forse portie zelfreflectie, die ook gestimuleerd wordt door de begeleiding. Dat voortdurend toetsen van kennis en inzicht helpt je echt verder."

In de praktijk van AOS ZOB zijn bij de beoordeling naast de instituutsopleider ook de schoolopleider en de werkplekbegeleider betrokken.

Kwaliteit in de AOS ZOB

De AOS ZOB wil leraren in de regio Zuidoost-Brabant opleiden, stimuleren en ontwikkelen in (de verschillende fases van) hun professionele ontwikkeling, zodat zij

kunnen blijven inspelen op de behoeftes van leerlingen in relatie met de veranderende behoeftes van de omgeving. Zo is het geformuleerd in het opleidingsplan dat door de partners van de AOS gezamen-

lijk is opgesteld. Deze missie vereist dat we studenten opleiden voor de toekomst, dat we innovatief onderwijs inrichten en dat we onderwijs aanbieden in de maatschappelijke context.

Dennis Dijkstra, maatschappijleer

Helder kwaliteitsniveau AOS ZOB

“De sterkste kwaliteit van AOS Zuidoost-Brabant vind ik, dat studenten geen kans hebben om ad hoc te scoren. De controle op de kwaliteit van wat je doet of wilt gaan doen, is streng en consequent. Terecht, vind ik, elke docent hoort pedagogisch-didactisch een goed basisniveau te hebben. Daar mag je niet vrijblijvend in zijn.”

De maatschappelijke context in Zuidoost-Brabant wordt ingekleurd door Brainport. De AOS ZOB heeft ervoor gekozen aan te sluiten bij de drie O's van Brainport. Ontwerpen, Ondernemen en Onderzoeken moeten de pijlers vormen van de onderwijsontwikkeling en de opleidingscontext. De omgeving verandert, het onderwijs verandert. AOS ZOB wil een medebepalende factor zijn in dat steeds veranderende onderwijs door in de praktijk leraren op te leiden die:

- **weten hoe een school werkt en hoe ze hun eigen leerproces kunnen sturen;**
- **bijdragen aan de onderzoekende en ondernemende houding van leerlingen;**
- **met hun manier van onderzoekend werken zichzelf én hun school ontwikkelen.**

De bekwaamheidseisen die aan het beroep van leraar worden gesteld, vormen daarbij de basis.

Blijven ontwikkelen

Om de kwaliteit van de opleiding en de voortgang van de ontwikkeling te waarborgen werken we planmatig aan onze doelstellingen.

Belangrijke middelen zijn het stagewerkplan voor studenten, het opleidingsplan, de begroting en het activiteitenplan, de activiteitenplanning en de onderzoeksagenda. We leggen gemaakte afspraken vast en evalueren de voortgang op diverse momenten en op diverse niveaus. Zie het opleidingsplan (bijlage 1) en het Ontwikkelpad (bijlage 2).

We evalueren met studenten de inhoud en opzet van de leertrajecten, de organisatie van en communicatie in en door de AOS, de begeleiding en hun leeropbrengsten. Dit gebeurt met enquêtes, diepte-interviews en aan de hand van kort-cyclische evaluaties. Langs dezelfde lijnen evalueren we met werkplekbegeleiders, onderzoekscoördinatoren, school- en instituutopleiders, de instituutcoördinator, de programmadirecteur en met de stuurgroep.

Na analyse kunnen de evaluatiegegevens leiden tot voorstellen voor aanpassingen, verbeteringen of vernieuwingen. Waar mogelijk worden deze vrijwel direct ingevoerd. Anders krijgen ze een plaats in het nieuwe jaaractiviteitenplan.

Binnen de stuurgroep wordt jaarlijks verantwoording afgelegd. De stuurgroep gaat na of de partners op de verschillende niveaus voldoen aan de noodzakelijke voorwaarden voor het samen opleiden volgens de gestelde uitgangspunten en draagt eventueel interventies aan. Op grond daarvan worden de jaardoelen, het activiteitenplan en de begroting opgesteld.

Kwaliteitszorg vindt ook plaats vanuit een meerjarig perspectief. Zo is er in juni 2018 een tussenbalans opgemaakt in een mid-term review door middel van een collegiale visitatie. Dit heeft inzicht gegeven in waar we staan en wat we nog moeten ontwikkelen. Zie ook de SWOT-analyse, bijlage 3.

FACTSHEET

SCHOOL	LEERLINGENOMVANG PER 1 OKTOBER 2018	STAGEPLEKKEN VOLGENS STREEFVERDELING	GEREALISEERD IN 2017-2018	AANTAL WPB'S	SCHOOL-OPLEIDERS	INSTITUUTS-OPLEIDERS	ONDERZOEKS-COÖRDINATOREN	ONDERZOEKS-DOCENTEN	DOCENTEN IN LEERATELIER
INSTELLING VOOR VOORTGEZET ONDERWIJS DEURNE (IVOD)	2570	48	54	50	3	1 1/2	1	0	0
RYTHOVIUS COLLEGE	1216	25	22	16	1	1/2*	1	3	0
SCHOLEN-GEMEENSCHAP WERE DI	2756	48	48	62	2	1	1	2	1
SCHOLENGROEP HET PLEIN	2496	48	36	68	4	1	1	1	0
SONDERVICK-COLLEGE	1897	48	29	26	2	1/2*	1	2	1
VAN MAERLANTLYCEUM	1187	25	34	31	2	1	1	2	1
VARENDONCK COLLEGE	1790	48	49	36	2	1 1/2	1	4	
AOS-IO VANUIT RDA						1			

* 1 Instituutopleider op 2 scholen actief

Esmée Stijns, minor ESoE, wiskunde

Wil weten of lesgeven iets voor mij is

"Wiskunde is me altijd goed afgegaan. Op de middelbare school heb ik het veel uitgelegd aan andere leerlingen. Daarom dacht ik: lesgeven is misschien wel iets voor mij. De minor didactiek is ideaal om dat uit te vinden. Op het Van Maerlantlyceum krijg ik alle ruimte om te onderzoeken of ik een docent ben. Voorlopige uitslag: nu nog niet, in de toekomst wellicht wel."

OPLEIDINGSNIVEAU BETROKKEN WPB'S, SCHOOLOPLEIDERS EN ONDERZOEKSCOÖRDINATOREN EN INSTITUUTSOPLEIDERS:

Opleidingsniveau	1e graads	2e graads	HBO bachelor	HBO Master	Wo master	PhD
Opleidingsniveau werkplaatsbegeleiders	89	200	197	67	25	0
Opleidingsniveau schoolopleiders en onderzoekscöördinatoren	15	8	8	7	8	0
Opleidingsniveau betrokken instituutopleiders	7	1			7	1

HERKOMST STUDENTEN:

FLOT:	67%
FSH:	15%
ESOE:	11%
RDA:	2%
ULT:	1%
OVERIG:	4%

Beatrixlaan 25
5721 LZ Asten

www.aos-omo.nl/zobrabant